

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційне повідомлення щодо юриспруденції Суду № 150

Березень 2012 р.

Aksu проти Туреччини [ВП] - 4149/04

Рішення від 15.3.2012 р. [ВП]

Стаття 8

Стаття 8-1

Повага до приватного життя

Публікації, котрі стверджувало ображають ромську спільноту: *немає порушення*

Факти – У 2000 році Міністерство культури опублікувало книгу під назвою «Цигани в Туреччині», написану ад'юнктом-професором. Заявник висловив протест, стверджуючи, що ця книга містила зауваження і вислови, котрі принижували і ображали циган, а потім подав позовну заяву про відшкодування шкоди проти міністерства і автора книги. Суд першої інстанції залишив позов без задоволення, встановивши, що книга є результатом наукового дослідження, ґрунтується на точній інформації і вивчає соціальні структури циган у Туреччині, і що спірні вислови не ображають заявника. Апеляційний суд залишив рішення без змін.

Водночас, заявник розпочав також цивільну справу проти громадської організації, котра, за фінансової допомоги Міністерства культури, опублікувала два словники під назвою «Словник турецької мови для учнів» і «Словник турецької мови», котрі, як стверджував заявник, містили у вступних висловлюваннях, образливі і дискримінаційні щодо ромів. Національні суди залишили позов також без задоволення, встановивши, що визначення і висловлювання у словнику ґрунтуються на історичних і соціологічних реаліях, і що не було наміру образити чи принизити етнічну групу. Вони також зазначали, що в словниках і енциклопедіях можна знайти інші подібні вислови турецької мови щодо інших етнічних груп.

У рішенні від 27 липня 2010 року (див. [Інформаційне повідомлення № 132](#)), Палата Суду вирішила чотирма голосами проти трьох, що не було порушення статті 14 Конвенції в сукупності зі статтею 8.

Право – Стаття 8

(а) *Застосування* – Попри те, що Палата розглянула справу за статтею 14 Конвенції в сукупності зі статтею 8, Велика Палата вирішила, що справа не стосується різниці у ставленні або етнічної дискримінації, оскільки заявник не надав беззаперечні докази того, що спірні видання мали дискримінаційний намір чи наслідок. Отже, цю справу не можна порівнювати з іншими заявами, раніше поданими членами ромської спільноти. Відповідно, головне питання, яке треба було розглядати, полягало у тому, чи ці спірні видання непропорційно втручались у право заявника на приватне життя. Отже, справу слід розглядати лише за статтею 8.

(б) *Прийнятність (статус жертви)* – Велика Палата погодилась, що хоча спірні зауваження і висловлювання не були спрямовані особисто проти заявника, він міг відчувати образи через зауваження стосовно етнічної групи, до якої він належить. З огляду на цей висновок, а також на те, що протягом судових процесів на національному рівні жодного разу не оспорювалось становище заявника, він може стверджувати, що є жертвою фактів, на які він скаржиться, у розумінні статті 34 Конвенції.

Висновок: попередні зауваження відхилено (одноголосно).

(с) Щодо суті

(і) *Заява стосовно книги:* Головним питанням справи заявника було встановити, чи Уряд дотримався позитивного зобов'язання захистити приватне життя заявника від стверджуваного втручання з боку автора книги. У справах, подібних до цієї, де скарга полягає у тому, що права, захищені статтею 8, були порушені внаслідок здійснення іншими особами права на свободу висловлювання, Суд має зважити права заявника за статтею 8 і громадський інтерес із захисту свободи висловлювання. Залишаючи без задоволення позов заявника на двох рівнях судочинства, турецькі суди спирались на звіт, підготовлений сімома професорами університету, котрі характеризували книгу як академічну розвідку, засновану на наукових дослідженнях, і вирішили, що зауваження і висловлювання, які містяться у ній, мають загальний характер, не стосуються усіх ромів і не становлять зазіхання на ідентичність заявника. Ці висновки не були неоґрунтованими або заснованими на неправильному тлумаченні відповідних фактів. Тобто, наприклад, хоча автор звертав увагу на певну незаконну діяльність деяких ромів, які проживають у певній місцевості, ніде в книзі не міститься негативних зауважень щодо ромів загалом і не стверджується, що всі роми причетні до незаконної діяльності. Окрім того, у передмові, вступі і висновку книги автор чітко наголосив, що його наміром було пролити світло на невідомий світ ромської спільноти, котрий є об'єктом остракізму і упереджень. За відсутності будь-яких доказів на підтвердження висновку, що твердження автора є нещирими, національні суди обґрунтовано вирішили, що він багато працював над своєю книгою і не керувався расистськими намірами. Заявник мав можливість подати позов і отримав за ним мотивовані рішення національних судів. Врівноважуючи суперечні основоположні права за статтями 8 і 10 Конвенції, турецькі суди дійшли висновку, заснованому на принципах чітко встановленої юриспруденції Суду, і не перевищили свою можливість розсуду, як і не зневажили своє позитивне зобов'язання забезпечити заявнику ефективну повагу до його приватного життя.

Висновок: немає порушення (шістнадцятьма голосами проти одного).

(ii) *Заява стосовно словників:* Розглядаючи словники як джерело інформації, котре наводить слова певної мови і подає їхні різні значення, як головні визначення, так і переносні, алегоричні чи метафоричні, його головною метою є відображення мови, якою користується суспільство. Спірні словники мали значний обсяг, і їхньою метою було охоплення всієї турецької мови. Вони містили об'єктивне визначення слова «циган», а також його метафоричні значення, а також деякі вислови, які використовуються в розмовній турецькій мові, наприклад, «циганські гроші» і «циганський рожевий (колір)». Було б бажано відзначити такі вислови, котрі побутують у повсякденній мові, як «зневажливі» чи «принизливі», зокрема, у словнику для учнів, оскільки така пересторога відповідала б [Загальній рекомендації ECRI № 10*](#), котра наголошує на зобов'язанні держав просувати поміж учнів критичне мислення. Проте, самого цього елементу не достатньо, аби Суд замінив своєю думкою думку національних судів, з огляду на те, що спірний словник не був шкільним підручником і частиною офіційної шкільної програми. У висновку, національні органи не перевищили свою можливість розсуду, як і не зневажили своє позитивне зобов'язання забезпечити заявнику ефективну повагу до його приватного життя.

Висновок: немає порушення (шістнадцятьма голосами проти одного).

* Загальна рекомендація ECRI № 10 з подолання расизму і расової дискримінації у шкільній освіті і завдяки їй, ухвалена 15 грудня 2006 року Європейською комісією проти расизму і нетерпимості ([ECRI](#)).

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Це резюме, підготовлене Секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

Посилання на [Інформаційні повідомлення з юриспруденції](#)
© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.
Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.
The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court

has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.